

ΙΣΟΤΗΤΑ & ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΡΟΠΟΝΗΤΩΝ & ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΦΥΛΟΥ

ΑΝΗ ΧΡΟΝΗ

«Ο αθλητισμός εφευρέθηκε για άνδρες από άνδρες και κυριαρχείται από άνδρες»¹

Η αναφορά της Knoppers και των συνεργατών της¹ παραμένει αληθής μέχρι σήμερα καθώς ο αθλητισμός συνεχίζει να οργανώνεται, να αναπτύσσεται και να διοικείται από άνδρες. Οι αξίες που κατά κύριο λόγο εξακολουθούν να προωθούνται μέσα στον χώρο του αθλητισμού, αλλά και γενικότερα στις δυτικές κοινωνίες, προσομοιάζουν υπερβολικά σε αξίες που εκτιμώνται στην ανδροκρατική ηγεμονία.² Στα πλαίσια του αθλητισμού οι διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών και το φύλο παράγονται, αναπαράγονται και παρουσιάζονται σε κάθε έκφανση αυτού.

Σχόλια καθηγητών φυσικής αγωγής όπως, «τι να τα κάνω τα κορίτσια μέσα στην τάξη ... τα κορίτσια είναι φυτά» και νεαρών μαθητριών «Η ώρα της γυμναστικής θα ήταν καλύτερη αν την έκανε γυναίκα ... παλιά είχαμε μια γυμνάστρια που υποστήριζε τα κορίτσια», αναδεικνύουν αυτή την αναπαραγωγή και έντονη παρουσία της διαφορετικότητας των δύο φύλων καθώς και κάποια δυσχέρεια στη διαχείριση των έμφυλων σχέσεων στον χώρο της φυσικής αγωγής. Στον χώρο του αγωνιστικού αθλητισμού, υπάρχουν άνδρες προπονητές που δηλώνουν «δε θέλω να δουλέψω με γυναίκες» (προσωπικές επαφές της συγγραφέα με την ιδιότητα της αθλητικού ψυχολόγου) ενώ αθλήτριες και φοιτήτριες φυσικής αγωγής πιστεύουν

Η Ανή (Στυλιανή) Χρόνη διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, στο Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού.

σε ποσοστό 69% ότι, παρά τη θέσπιση του νόμου περί ισότητας φύλων στην Ελλάδα, στην καθημερινότητα η ισότητα δεν υφίσταται, ενώ σε ποσοστό 60% αναγνωρίζουν ότι τα κορίτσια και οι γυναίκες δεν έχουν τις ίδιες ευκαιρίες εμπλοκής στον αθλητισμό που έχουν τα αγόρια και οι άνδρες.³ Η δυσχέρεια διαχείρισης των έμφυλων σχέσεων στον υψηλό αγωνιστικό αθλητισμό διαφαίνεται και από την απουσία οργανωμένης δουλειάς με γυναικείες εθνικές ομάδες σε πολλαπλά αθλήματα στη χώρα μας, όπου συνήθως υποστηρίζεται από το επιχείρημα ότι για τα αθλήματα αυτά το επίπεδο των αθλητριών δεν είναι υψηλό για να εκπροσωπήσουν τις χώρες τους σε διεθνείς συναντήσεις.

Στο κείμενο που ακολουθεί εξετάζεται το σύστημα εκπαίδευσης των Ελλήνων προπονητών και καθηγητών φυσικής αγωγής, ανδρών και γυναικών, και πώς αυτοί προετοιμάζονται για να δουλέψουν με αγόρια και κορίτσια στα γήπεδα αλλά και στα σχολεία. Στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, η φυσική αγωγή είναι δίωρο υποχρεωτικό μάθημα για κορίτσια και αγόρια για τα 11 από τα 12 σχολικά χρόνια – γίνεται μονόωρο μάθημα στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα της Γαε Λυκείου. Οι μαθητές και μαθήτριες ξεκινούν τη 'γυμναστική' από την πρώτη δημοτικού και συνεχίζουν μέχρι το λύκειο. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ μέχρι το ακαδημαϊκό έτος 1983-84 κάποιου είδους άσκηση ή αθλητική δραστηριότητα ήταν υποχρεωτική για τους φοιτητές και φοιτήτριες των ΑΕΙ, σήμερα είναι προαιρετική. Όσον αφορά τον ερασιτεχνικό αθλητισμό, που στη συνέχεια μπορεί να οδηγήσει σε υψηλό αγωνιστικό αθλητισμό, η ενασχόληση με αθλήματα όπως η ενόργανη και ρυθμική γυμναστική ξεκινάει από την πρώιμη ηλικία των τεσσάρων ετών, ενώ για τα περισσότερα αθλήματα έναρξη και συμμετοχή παραμένουν ανοιχτές και για μεγαλύτερες ηλικίες.

Ο στόχος του μαθήματος της φυσικής αγωγής δεν διαφέρει κατά πολύ από το γενικότερο στόχο της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, υποστηρίζοντας την «ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά». Συνεπώς, η ίση και ισότιμη ανάπτυξη αγοριών και κοριτσιών πρέπει να προωθείται μέσα από το μάθημα της φυσικής αγωγής, ανεξάρτητα από το φύλο του παιδιού. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο της χώρας μας προωθεί αδιάκριτα τη μάθηση και την ανάπτυξη γνωστικών και ψυχοσωματικών δεξιοτήτων και στα δύο φύλα. Όμως τι σημαίνει ισότητα, τι σημαίνει ισοτιμία, ποιος είναι ο ρόλος που μπορούν να έχουν οι δύο αυτές έννοιες στο χώρο του αθλητισμού και της φυσικής αγωγής, αλλά και πώς επηρεάζουν την καθημερινότητα των μαθητών και μαθητριών, των αθλητών και αθλητριών;

ΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΣΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

Η ισοτιμία στη φυσική αγωγή και στον αθλητισμό αφορά το ποιος παίρνει τι – εμπρικλείει την έννοια της δικαιοσύνης, την ισότητα στην πρόσβαση καθώς και την αναγνώριση των ανισοτήτων. Για να επιτύχουμε αυτό το δίκαιο στόχο της ισοτιμίας των δύο φύλων στη φυσική αγωγή και στον αθλητισμό, χρειάζεται να έχουμε ισότητα στην πρόσβαση, χρειάζεται να μπορούμε να δούμε και να αναγνωρίσουμε τις ανισότητες που αναδεικνύονται στην καθημερινότητα και τέλος είναι απαραίτητο να μπορούμε να κάνουμε διορθωτικές κινήσεις για παροχή ισότιμων ευκαιριών σε αγόρια και κορίτσια. Ισότητα σημαίνει ότι γυναίκες και άνδρες έχουν τα ίδια δικαιώμα-

τα, υποχρεώσεις και ευκαιρίες σε όλους τους βασικούς τομείς της ζωής, όπου γυναίκες και άνδρες διαμοιράζονται τη δύναμη, την επιρροή και την υπευθυνότητα σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Καθώς όμως η ισοτιμία στον αθλητισμό δεν υφίσταται ακόμη, η ισότητα σήμερα αφορά την προσπάθεια αλλαγής της αθλητικής κουλτούρας και της δομής αυτής ώστε να διασφαλιστεί η ίση πρόσβαση σε όλα τα μέλη της κοινωνίας.

Ο όρος 'ισότητα δύο φύλων' εμπεριέχει την έννοια της 'διαφορετικότητας' ως σημείο αφετηρίας. Αναφορικά με το φύλο στη φυσική αγωγή, «μια δέσμευση προς την ισοτιμία δεν σημαίνει άρνηση της διαφορετικότητας, αλλά ούτε και σημαίνει απλά αναγνώριση ή σεβασμό προς τη διαφορετικότητα. Αφορά την εκτίμηση και εξύμνηση της διαφορετικότητας ως έμπνευση στα σχολεία μας, στη φυσική αγωγή, στον αθλητισμό και στην κοινωνία μας».⁴ Αναφερόμενοι στα ανθρώπινα δικαιώματα στα σπορ, οι Kidd και Donnelly⁵ γράφουν ότι στον Καναδά αυτοί που επιδιώκουν να βελτιώσουν τις συνθήκες στον αθλητισμό για τα κορίτσια και τις γυναίκες, έχουν μετατοπίσει το επίκεντρο της προσοχής τους από την ισότητα στην ισοτιμία. Ο ορισμός της ισότητας στην περίπτωση αυτή δηλώνει 'συμπεριφερόμαστε στα άτομα το ίδιο', ενώ η ισοτιμία τοποθετεί στο επίκεντρο τη δίκαιη πρόσβαση σε όλους και ταυτόχρονα αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα των αναγκών και ενδιαφερόντων.

Μια άλλη όψη της ισοτιμίας συχνά προβάλλεται μέσα από την ιδέα των ίσων ευκαιριών, δίνοντας δηλαδή την ευκαιρία σε αγόρια και κορίτσια να ξεκινήσουν όλοι από την ίδια γραμμή εκκίνησης.⁶ «Όμως δεν έρχονται όλοι στη γραμμή εκκίνησης έχοντας τις ίδιες πρότερες εμπειρίες και ευκαιρίες» (σελ. 229) σχολιάζουν οι Coackley και Donnelly.⁷ Για παράδειγμα, σε ένα πρόγραμμα εκμάθησης κολύμβησης το οποίο είναι ανοιχτό για όλους, «ορισμένα άτομα συμμετέχουν σ' αυτό ενώ είχαν πισίνα στο σπίτι, άλλα είχαν παρακολουθήσει ιδιωτικά ή δημόσια μαθήματα, ενώ κάποια άλλα άτομα ποτέ δεν είχαν την ευκαιρία να κολυπήσουν ή να μάθουν να κολυμπούν» (αυτ. σελ. 229). Έτσι λοιπόν, η πρόσβαση στην ευκαιρία αυτή είναι ανοιχτή και ίση, όμως η ευκαιρία δεν είναι η ίδια για όλους. Το σημείο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την έμφυλη ισοτιμία στη φυσική αγωγή και στον αθλητισμό, καθώς τα αγόρια και τα κορίτσια, οι γυναίκες και οι άνδρες στην πλειοψηφία των περιπτώσεων έχουν αναπτύξει διαφορετικές ανάγκες και ενδιαφέροντα μέσα από την ενεργή ενασχόλησή τους με τα σπορ ή τις κινητικές δραστηριότητες.

ΜΕΙΚΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Στις περισσότερες χώρες το μάθημα της φυσικής αγωγής υλοποιείται σε μεικτά τμήματα αγοριών και κοριτσιών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Και στην Ελλάδα, το μάθημα της φυσικής αγωγής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση πραγματοποιείται σε μεικτά τμήματα. Εντούτοις, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση η προετοιμασία των καθηγητών και καθηγητριών φυσικής αγωγής για αθλητικές δραστηριότητες και αθλοπαιδιές στα τμήματα φυσικής αγωγής και αθλητισμού της χώρας μας γίνεται σε χωριστά τμήματα ανδρών και γυναικών. Αθλητικές δραστηριότητες και αθλοπαιδιές, όπως πετοσφαίριση, καλαθοσφαίριση, ποδόσφαιρο, ενόργανη γυμναστική κ.ά., συμπεριλαμβάνονται στο αναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και διδάσκονται στα μεικτά τμήματα των σχολείων της χώρας μας.

Η αλλαγή από μεμονωμένα τμήματα αγοριών και κοριτσιών σε

μεικτά τμήματα για το αντικείμενο της φυσικής αγωγής στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες πραγματοποιήθηκε σχετικά καθυστερημένα, συγκριτικά με άλλα διδακτικά αντικείμενα, κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1970 και στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Η αλλαγή έγινε αρκετά εσπευσμένα στις περισσότερες χώρες, χωρίς πρώτα να έχει δομηθεί ένα κατάλληλο πρόγραμμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης καθηγητών και καθηγητριών φυσικής αγωγής.

Όποια όμως και αν ήταν η βάση για την αλλαγή αυτή στις σχολικές τάξεις, η μεικτή εκπαίδευση αρχικά θεωρήθηκε ως ένα θετικό βήμα για την ισότητα των ευκαιριών στα δύο φύλα. Πολύ σύντομα η Scraton⁸ σχολίασε σε γραπτό κείμενο της ότι η διδασκαλία της φυσικής αγωγής τόσο σε μεικτά όσο και μεμονωμένα τμήματα αγοριών και κοριτσιών υλοποιείται με στερεότυπα κοινωνικού φύλου. Αναλύοντας τη γλώσσα που χρησιμοποιούν οι καθηγητές φυσικής αγωγής στην τάξη βλέπουμε ότι οι έννοιες που κωδικοποιούνται στη γλώσσα των διδασκόντων συνεισφέρουν στην παραγωγή και αναπαραγωγή της θηλυπρέπειας και αρρενοπρέπειας, οι οποίες καθρεπτίζονται στα πολιτισμικά στερεότυπα των δυτικών κοινωνιών.⁹ Έτσι, τα κορίτσια αποθαρρύνονταν από τη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες ενώ το νόημα που εγκλωβιζόταν στη γλώσσα των καθηγητών και καθηγητριών φυσικής αγωγής σχεδόν τις απέτρεπε από τη συμμετοχή. Η συμπεριφορά αυτή εκδηλωνόταν και από άνδρες και από γυναίκες καθηγητές φυσικής αγωγής παρά το γεγονός ότι τις περισσότερες φορές ήταν ακούσια.

Συνεπώς, «παρόλο που οι καθηγητές φυσικής αγωγής δηλώνουν ότι ασπάζονται την ισότητα ευκαιριών για όλα τα παιδιά, οι διδακτικές συμπεριφορές τους και ενέργειες αποκαλύπτουν θεμελιωμένα στερεότυπα φύλου, βασισμένα σε απόψεις της κοινής λογικής αναφορικά με το τι ταιριάζει σε αγόρια και κορίτσια στις μεικτές αλλά και στις μεμονωμένες ομάδες του σχολείου».¹⁰ Πολύ λίγοι καθηγητές φυσικής αγωγής χρησιμοποιούν μη-σεξιστικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία τους με επακόλουθο να ενισχύονται και να αναπαράγονται οι ανισότητες μεταξύ των δύο φύλων, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις ιδέες περί θηλυπρέπειας και αρρενοπρέπειας.

Στην ανασκόπηση που έκαναν οι Green και Scraton,¹¹ αναφέρθηκαν στα απρόβλεπτα επακόλουθα λειτουργίας των μεικτών τμημάτων φυσικής αγωγής, υποστηρίζοντας ότι τα μεικτά τμήματα διδασκαλίας της φυσικής αγωγής δεν ήταν ιδιαίτερα επιτυχημένα. Η αλλαγή στη μεικτή διδασκαλία ενίσχυσε τη σημαντικότητα του φύλου και συχνά ενδυνάμωσε αντί να εξασθενήσει τις ανισότητες μεταξύ των δύο φύλων. Ερευνητικά έχει καταγραφεί ότι τα αγόρια κυριαρχούν στα μεικτά τμήματα λεκτικά και κινητικά καθώς κάνουν περισσότερες ερωτήσεις, κυριαρχούν στις ασκήσεις, επιλέγονται ως μοντέλα πιο συχνά, δίνουν διαταγές στα κορίτσια και πολλές φορές τις βγάζουν στο περιθώριο μειώνοντας έτσι τη συμμετοχή τους. Συνεπώς, η κυρίαρχη κουλτούρα σε αυτό το μαθησιακό περιβάλλον ευνοεί τις *‘παραδοσιακές ανδρικές αξίες’* αναφορικά με το σωματότυπο, παρά τη μεικτή διδασκαλία που πραγματοποιείται. Σε πρόσφατη ομιλία της η Fastling¹² συνοψίζει *‘την κυριαρχία παραδοσιακών δραστηριοτήτων αγοριών στα μαθήματα φυσικής αγωγής’* στα παρακάτω τέσσερα σημεία:

- Τα αγόρια γενικά έχουν περισσότερη επαφή με τον/την καθηγητή/τρια φυσικής αγωγής, απολαμβάνουν περισσότερη προσοχή από αυτόν/αυτήν, τους επιτρέπεται να μιλούν περισσότερο μέσα στο μάθημα, και γενικά είναι πε-

ρισσότερο *‘εμφανείς’* μέσα στο μάθημα.

- Τα κορίτσια είναι συχνά παθητικοί παρατηρητές των κινητικών δραστηριοτήτων των αγοριών.
- Τα αγόρια δέχονται να ασκούνται μόνο μέσα σε ομάδες του ίδιου φύλου και αγνοούν τα κορίτσια, με εξαίρεση μόνο για τα κορίτσια που είναι ταλαντούχες αθλήτριες, ενώ τα κορίτσια είναι διατεθειμένα να εξασκηθούν σε μεικτές ομάδες.
- Τα αγόρια κάνουν σεξιστικά σχόλια αναφορικά με τα σώματα των κοριτσιών στο μάθημα της φυσικής αγωγής.

Ως επακόλουθο, πολλά κορίτσια δεν επιθυμούν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες μεικτών τάξεων φυσικής αγωγής, κυρίως διότι ντρέπονται και απουσιάζει η ψυχολογική δεξιότητα της αυτοπεποίθησης κατά την εφηβεία τους. Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι αυτή η δυσχέρεια συμμετοχής που εκδηλώνεται από τα κορίτσια κατά την εφηβεία είναι κοινωνικά κατασκευασμένη. Η αίσθηση ντροπαλότητας και η έλλειψη αυτοπεποίθησης συχνά σχετίζονται άμεσα με τη συμπεριφορά των αγοριών σε μεικτές τάξεις φυσικής αγωγής.

Από την άλλη, είναι αισιόδοξο να γνωρίζουμε ότι με μικρές αλλαγές στην κοινωνία της τάξης της φυσικής αγωγής τα κορίτσια μπορούν να είναι λιγότερο ντροπαλά και να αναπτύξουν την αυτοπεποίθησή τους. Ποιοι όμως γνωρίζουν αυτά τα απρόβλεπτα επακόλουθα των μεικτών τμημάτων φυσικής αγωγής; Ποιοι γνωρίζουν το πώς και πόσο βασανίζεται η αυτοεκτίμηση και η αυτοπεποίθηση των κοριτσιών μέσα στο μάθημα της φυσικής αγωγής; Ποιοι γνωρίζουν την άμεση συσχέτιση της εικόνας σώματος με την αυτοεκτίμηση και την ανάπτυξη της ταυτότητας του ατόμου; Τα στοιχεία αυτά παρέχουν αξιόλογες πληροφορίες για την εξέλιξη των γυναικών και των κοριτσιών καθώς συχνά τα κορίτσια ξεκινούν το πέρασμα από την εφηβεία προς την ενηλικίωση διαθέτοντας χαμηλότερη αυτοεκτίμηση από τα αγόρια αλλά και λιγότερο ικανοποιητική εικόνα σώματος. Στις Η.Π.Α., γυναίκες οι οποίες συμμετείχαν στον αγωνιστικό και αναψυχικό αθλητισμό ως κορίτσια βρέθηκε ότι διέθεταν υψηλότερη αυτοπεποίθηση, αυτοεκτίμηση και υπερηφάνεια για τον σωματικό και κοινωνικό τους εαυτό σε σύγκριση με γυναίκες που έκαναν καθιστική ζωή ως παιδιά.¹³

Ποιος είναι προετοιμασμένος να ασχοληθεί και να αντιμετωπίσει τα επακόλουθα της μη-συμμετοχής ή της ελλιπούς συμμετοχής των κοριτσιών σε κινητικές δραστηριότητες; Πιο συγκεκριμένα, πώς προετοιμάζονται οι Έλληνες καθηγητές/καθηγήτριες φυσικής αγωγής και οι προπονητές/προπονήτριες για να αντιμετωπίσουν τη διαφορετικότητα των δύο φύλων μέσα στην τάξη και μέσα στο γήπεδο; Πώς προετοιμάζονται για να προαγάγουν τις ίσες ή ισότιμες ευκαιρίες μάθησης και ανάπτυξης σε αγόρια και κορίτσια; Εκτιμώντας τις δηλώσεις καθηγητών φυσικής αγωγής και προπονητών, αθλητριών που αναφέρθηκαν στην αρχή του κειμένου, συμπεραίνουμε ότι ενδεχομένως κάποιοι δεν είναι προετοιμασμένοι να αναγνωρίσουν, να εκτιμήσουν και να αντιμετωπίσουν τη διαφορετικότητα που φέρνουν τα κορίτσια μέσα στο μάθημα της φυσικής αγωγής, στο γήπεδο ή στο γυμναστήριο.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ Κ.Φ.Α ΚΑΙ ΠΡΟΠΟΝΗΤΩΝ

Στην Ελλάδα λειτουργούν πέντε πανεπιστημιακά Τμήματα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού (Τ.Ε.Φ.Α.Α.). Από το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005 μόνο σε ένα από αυτά τα τμήματα διδάχθηκαν δύο μαθήματα επιλογής πάνω σε θέματα φύλου και ισότητας. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006 σε ένα ακόμη τμήμα διδάχθηκε

ένα μάθημα επιλογής που αφορά το γυναικείο φύλο στον αθλητισμό, ενώ σε τρίτο ακαδημαϊκό τμήμα εγκρίθηκε κατά την αναμόρφωση προγράμματος σπουδών μάθημα επιλογής που αφορά θέματα φύλου. Στα υπόλοιπα δύο τμήματα η εκπαίδευση των φοιτητών και φοιτητριών αναφορικά με τη διαφορετικότητα και την ομοιότητα των δύο φύλων εναπόκειται στα ενδιαφέροντα, στις γνώσεις και στη διάθεση των διδασκόντων στα πλαίσια άλλων μαθημάτων.

Οι έλληνες προπονητές και προπονήτριες που δουλεύουν με αθλητές και αθλήτριες στα γήπεδα και γυμναστήρια είναι είτε εμπειρικοί ή απόφοιτοι Τ.Ε.Φ.Α.Α. ή απόφοιτοι σχολής προπονητών. Στις σχολές προπονητών που οργανώνονται από τις ελληνικές αθλητικές ομοσπονδίες υπό την αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, καλύπτουν τεχνικά και θεωρητικά θέματα αναφορικά με το συγκεκριμένο άθλημα, όπως εργοφυσιολογία, ψυχολογία, παιδαγωγική κ. ά. Παρά ταύτα, θέματα φύλου, ομοιοτήτων ή διαφορών δεν θίγονται. Τέλος, οι εμπειρικοί προπονητές/τριες που δουλεύουν με αθλητές και αθλήτριες είτε προπονούν όπως τους προπονούσαν κάποτε οι δικοί τους προπονητές ή ατομικά, έχουν προσπαθήσει να ενισχύσουν και να προχωρήσουν τις γνώσεις τους σε όλα ή σε ορισμένα θέματα για τα οποία πιστεύουν ότι θα τους βελτιώσουν στη δουλειά τους.

Η εκπαίδευση λοιπόν των ελλήνων και ελληνίδων καθηγητών και προπονητών δείχνει να έχει σημαντικά κενά όσον αφορά τα θέματα φύλου και ισότητας. Πριν όμως προχωρήσουμε στην εκπαίδευση των προπονητών και καθηγητών φυσικής αγωγής χρήσιμο είναι να επισημάνουμε ότι ως χώρα δεν διαθέτουμε στατιστικά στοιχεία για τη συμμετοχή των γυναικών στον αθλητισμό – σχολικό, αναψυχικό και ερασιτεχνικό – πριν οι αθλήτριες μας φτάσουν σε υψηλό αγωνιστικό επίπεδο. Παρόλο που η συμμετοχή των κοριτσιών και γυναικών παρουσιάζει κάποια αύξηση τα τελευταία χρόνια, επίσημα δεν μπορούμε να το πιστοποιήσουμε. Αν μπορούσαμε να γνωρίζουμε τι γίνεται στα γήπεδα, στα γυμναστήρια, στις σχολικές αυλές σε καθημερινή βάση, τότε ίσως να αναζητούσαμε τρόπους να ενισχύσουμε ποσοτικά και ποιοτικά τη συμμετοχή των κοριτσιών και των γυναικών. Τότε ίσως αναζητούσαμε γνώσεις που θα κάνουν τη διαφορά για τα κορίτσια που επιλέγουν να ασκηθούν είτε σε επίπεδα αναψυχής είτε σε επίπεδα πρωταθλητισμού.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο αθλητισμός και η φυσική αγωγή ενδείκνυται να διακατέχονται από επαγγελματισμό και να αποβλέπουν στην εξασφάλιση ποιότητας στη ζωή μέσα από τα πολλαπλά κοινωνικά, ψυχολογικά, σω-

ματικά οφέλη της σωματικής δραστηριοποίησης. Ωστόσο, οι γνώσεις και οι ικανότητες των ανθρώπων που δουλεύουν στην καθημερινότητα του αθλητισμού είναι εκείνες που καθορίζουν το επίπεδο επαγγελματισμού και ποιότητας ζωής καθώς και τη διατήρηση αυτών. Η εκπαίδευση των προπονητών και καθηγητών φυσικής αγωγής, σε συνάρτηση βέβαια με τα προσωπικά πιστεύω και αξίες, δημιουργεί την υποδομή για ισότιμη διαχείριση των παιδιών μέσα στο μάθημα και στην προπόνηση. Μόνο όμως μέσα από την επιστημονική διερεύνηση των παραγόντων που συνθέτουν τα βιώματα συμπεριφορών τόσο στη ζωή των αθλητριών και μαθητριών, όσο και προπονητών και καθηγητών μπορεί να δοθεί κάποια ερμηνεία ως προς τη συστηματική συμμετοχή γυναικών και κοριτσιών και να πυροδοτηθεί η δημιουργία κατάλληλων προϋποθέσεων που θα εξασφαλίζουν ποιοτικές ευκαιρίες κατά τη δραστηριοποίηση στο χώρο του αθλητισμού και τις φυσικής αγωγής.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Knoppers, A., Meyer, B. B., Ewing, M., & Forrest, L. (1991). "Opportunity and work behavior in college coaching", *Journal of Sport and Social Issues*, 15, 1-20.
2. Fasting, K., «Gender issues in Physical Education and Sports», προφορική ανακοίνωση στο FORUM της Ελληνικής Ακαδημίας Φυσικής Αγωγής, Χαλκιδική, Μάιος 2005.
3. Chroni, S. & Fasting, K., «The experiences of sexual harassment among Greek female athletes: Preliminary results from an international project», στα πρακτικά συνεδρίου της International Association of Physical Education and Sport for Girls & Women (IAPESGW), University of Alberta, Edmonton, Alberta, Canada, Αύγουστος, 2005, σελ. 56.
4. Fasting, K., «Gender issues in Physical Education and Sports», ό. π.
5. Kidd & Donnelly, 2000, τχ. 35, σελ. 131-148.
6. Coakley & Donnelly, *Sports in Society: Issues and Controversies*, 1st Canadian ed. Τόπντο: McGraw-Hill Ryerson, 2004.
7. Coakley & Donnelly, *Sports in Society: Issues and Controversies*, ό. π.
8. Scraton, "Boys Muscle in Where Angels Fear to Tread" - Girls Subcultures and Physical Activities" στο J. Horne, D. Jary και A. Tomlinson (επιμ.) *Sport, Leisure and Social Relations*, Λονδίνο: Routledge & Kegan Paul, 1987, σελ. 160-186.
9. Fasting, K., «Gender issues in Physical Education and Sports», ό. π.
10. Talbot, M., *British Journal of Physical Education*, τχ. 27, 1996, σελ. 5-7.
11. Green & Scraton, "Gender, Coeducation and Secondary Physical Education: A Brief Review", στο *Physical Education: A Reader*, Aachen, Germany: Meyer & Meyer, 1998, σελ. 33-49.
12. Fasting, K., «Gender issues in Physical Education and Sports», ό. π.
13. Miller Lite Report on Women's Sports, Milwaukee: Miller Brewing Co., 1985.

